

CHUNTA SECRETA:

ARENCA CRITICA QUE FAN SIS PERSONATS de distinguit caracter, queixantse agriament de la mala estació del temps, pues no atrevixen à eixir à collir lo que atres han sembrat, porque no els delmen, y fasen pagar el clam.

§ PERSONACHES.

Charpeta.

Chirabolics.

Temporal.

Pocarropa.

Parranda.

Bufalampolla.

§

Casa de Pocarropa, y parlen ell y Charpeta.

Pocarropa. **C**harpeta, asó está perdut. Pinten molt malament els daus! Mala luna! Asi no ya mes que acachar el llo, ò deixarse pegar. Charpeta. Pocarropa, si que va mal este norte; pero acachar el llo es imposible, porque ya es duro Pedro... Deixarse pegar? guarda pablo! Ell si que per

manuscrits
valencians

totes parts ya cent llehues de mal camí; y un home no sa tre-
vix à eixir del quarto perque els capdellen en mich lo carrer. *Po-
carropa*. Sí, pues estate en casa, y vorás à la *media noche* com
van els clarins y timbals à darte *las buenas Pasquas*. *Charpeta*.
Pues home, què farèm? Si no que sa retirèm à la Almoyna à
esperar el indult chèneral del Peñò. *Pocarropa*. Amigo, yo no
sè còm fero. Pocs diners ò ningú, y no poder eixir ni de nit
ni de dia à tentar el bado? asò pegarà un esclat. *Charpeta*.
Chic, yo també pense que si per por dels pardals deixàrem de
semmbrar, braves collites tindriem. *Pocarropa*. Es que en nosa-
tros, si nos aganchen entre els sembrats, la collita es segura de
asots y galeres. *Charpeta*. Anèm, que no seràn tants de llops.
Pocarropa. Què? què? Ara ya un Alcalde en cada Barrio, que
después que taurà escarbàt la mochilla, li darà part al Chuche
del seu Quartel, que el meñs es un Licurgo, y en hores te
autenticaràn la vida, y en la Plaza de *San Juan del Mercado*
te plantarán dalt del tauladèt à servir de modelo. *Charpeta*. Car-
rasca! mal temps es èste pera servir eixos empleos. *Pocarropa*.
Pues aguanta la mecha. *Charpeta*. Mudèm de terra. *Pocarropa*.
Dònde irà el buey... *Charpeta*. Ham de morir de fam? *Pocar-
ropa*. Què vols? Te presentaràs en públic à lo Parisien pera que
et fasen betilla? *Charpeta*. Buena va la danza! Ea, ahur. Men
vach à casa Chirabolics à saber si tè alguna novetat, perque ell
es gran papeliste. *Pocarropa*. Sí, no es mala la novetat que ell
tè: en la casa de *Corte* le encontraràs fent randa. *Charpeta*. Ya
lan capdellat? *Pocarropa*. Despusanit sel emportaren ansa per-
ansa en *paños menores*. *Charpeta*. No ho crec. Ell es gran co-
lomí. *Pocarropa*. Sì, que per esta terra falten gavilans pera els
coloms voladors, quant y meñs pera el colomins. *Charpeta*.
Pues yo allà vach, tù vols vindre? *Pocarropa*. Mira que lo
que no sosuix en un añ.... *Charpeta*. Chic, en nit fosca tots
los gats son pardos. *Pocarropa*. Anèm, pues, anèm. *Charpeta*.
Si ell està en casa, y acudit també Parranda, y tota la chent
de pipa y bolsa, formarèm conclave, y determinarèm en plena
votada, ò en bota plena. *Vanse*.

*Amaneixen Chirabolics, y Parranda calfantse al foc
en una casola, fumant.*

Chirabolics. Buena muger llevas Conde: ella dirà. *Parranda*.
Sí, y tant com dirà! bè et serà pols si el rabo es trenca. A
estes hores ya nos fan à nosatros en el calambuço. *Chirabolics*.
Y por què? Nosatros quin mal fem? no volèm treballar? *por
muchos buenos sucede*. *Parranda*. Ah! no es nada! Contempla
les bones obres que seguixen al no voler treballar, y vorás que
merits tan recomendables pera lograr un cap de corda. *Chira-*

ba-

bolics. Pues amigo, com ha de ser asò? Si à mi el treballar no em bè de cheni? Pero, y què? yo demane res à ningù?
Parranda. Això sense que chures ho creuré yo, perque tû eres tan vergonós, que primer agarres que demanés. *Chirabolics.* En bon perill me pose; y al mercader que porta el chènero arriegàt li es llicit el trenta per cent: sabs com yo, si erre el colp, me expose à que em palmechen?
Parranda. Ya en fas carrec dels quiebros, si la barca fà aygua, ò la cautiven Moros. Bè que les nostres flotes sempre van guiades per mans pràctiques, y en amenasar tormenta, terra terra, perdas el carrec, y salvèm les vides. Pero à mi lo que em pasma es, com en estos temps tan calamitosos tû sempre camps, y no et falta res?
Chirabolics. *El sargento se entiende.* *Parranda.* Eixe es el pleyt: tû menches, tû beus, tû fumes, tû gastes, y no treballes, *ergo.* *Chirabolics.* Si, chic, que tû te coles les nits de clar en clar passant la llansadora, miram al cap. *Parranda.* Yo em menche res teu?
Chirabolics. Eixe es el pleyt: sempre vas de parranda, y no treballes: *ergo.* *Parranda.* Això, *Chirabolics,* *en otros tiempos.* Ara tot està perdut. La fantasia y les modes ho tenen tot talat. *Chirabolics.* Pues, *Parranda,* així em trobe yo. En algun temps rallava en la contera; pero ara si no fora que baix mà socorren la plasa, ya casi casi saguera entregat. Qué es palla lo que dura la tormenta! Y estàr sempre en un ay, esperant quant toquen à la porta pera escolar-se al pou, ò escapar per lo terrat. *Parranda.* Sì, sì, sens ducte que el asot del Rey no alcansa hasta aon no penetren els rayos del Sol. *Chirabolics.* No tornes à pronunciar eixe gran nom, perque sols al oir tinte al Rey, ya empareix que se me tiren damunt un rechiment de Miñons. *Parranda.* Y à mí me se chela la sanc. *Chirabolics.* Bè que això ya ho fà Deu així, perque sino quí havia de posar rienda als nostres infames apetits sempre inclinats à lo pichor! *Parranda.* No ya ducte, y per lo mateix:-
Ara toquen Charpeta y Pocarropa, y diu asustat Chirabolics:

Han tocàt à la porta?

Parranda. Sì, y ben fort. *Chirabolics.* Orsa, el Tio, à fu-chir. *Parranda.* A on vas chic? obrim siga qui vulla.

Ixen els nomenats, y diuen cridant:

Buenas noches.

Chirabolics. Voto al dos, que me hau donat un susto! *Charpeta.* O, amigacho, el que te la cua de palla:- *Chirabolics.* Sì, chic, que tû la tens de carrasca. *Pocarropa.* No, no ya que despullar à uns per vestir à atres. *Parranda.* Vaya, senteuse, y charrarèm. *Diu à Chirabolics Charpeta:* Home, malegre de veuret. *Chirabolics.* Com així? *Charpeta.* Nunca falten ma-

ma-

males llengües:— *Pocarropa*. Deixemse de histories , y fumèm.
Tots. Fumèm.

Fent cigarros , fumant , y charrant.

Charpeta. Digo , entengàmse , en què vàn coses? *Chirabolies*.
Yo no sè nada. *Parranda*. No , èste , primer martir que confesor.
Pocarropa. Encara no sa vist ell en lo potro , vorieu que solfa de *canto llano*. *Chirabolies*. Sens ducte que seria la quinta vegada. *Charpeta*. Alsa perra! En una volta quedí yo que no vach ser persona en trenta mesos. *Pocarropa*. Y cantares?
Charpeta. Sense parlar , me emplearen sis anys en lo noble y real eixercici de desentrañar la plata. *Chirabolies*. Dale , y què retoric estàs! Dignes que anares à les mines del azogue , y ham acabàt de rahonar. Si sabrèm asi lo que son eixes andoles.
Parranda. A això sense cantar : pues , heu , si entonces:—

Ixen Temporal y Bufalampolla à lo jaque , y dihen:

Acà estamos toos.

Se alsen tots asustats , y diu Chirabolies : Què estava la porta uberta? *Temporal*. Pues y què? No està asi *Temporal* , à qui tens por? *Parranda*. Amagueu les pipes. *Bufalampolla*. Ea , no comensèm ya. *Charpeta*. O , mi compadre D. *Bufalampolla*!
Bufalampolla. Què hay , amigo *Charpeta*? encara estèm per estos barrios? *Pocarropa*. Què tù et penses que perque portes capa en galò te escaparàs? ya ya tens pare. *Bufalampolla*. *En el paño mas fino cae una mancha*. Pero , y què? *con todos me las pego*. Sempre de borrasca ; y luego? à menchar nos han de donar... *Parranda*. Què conformàt que està ya *Bufalampolla*.
Temporal. Pues yo , com no toquen à temporal , quieta España; pero en sentir rebato , à la vela. *Pocarropa*. Gran persecució es èsta! *Chirabolies*. Heu , y ahí no yaurà rahons , ni valdràn empenhos. Al pobràs que li tirarán la sarpadota , ya pot fer conte que pasará devades la *puente de mantible*. *Temporal*. *Digalo yo* , que per una friolera , en meñs revolució que èsta , me feren anar à rodar la noria. *Parranda*. Mira quin atra creu als pits. *Temporal*. Compare , una volta à qualsevol lengañen ; pero lo que em puc alabar , que no fon bolta al revès. *Parranda*. Si ho dius per mi , en lescut de les mehues armes no encontraràs les aspes roches sobre *Cielo amarillo*. *Charpeta*. Casllem , y espluguemli à *Temporal* la causa , que sens ducte seria alguna confesiò chèneral que degué fer. *Temporal*. Homens , yo os ho dirè , que els llansos de honor se poden contar davant de persones ; digo , y es gloria el referirlos. *Chirabolies*. A mi em pareix que tù eres com els gavachets que venen en la moleta al coll à esmolarnos els quartos per tisores y gavinets , que si els pregunten : *Muyxuneto* , *perque ne vienes fuchido de tua*
ter-

terra? responen: *he per un causo de honore*. Y es que allà els han asotat. *Bufalampolla*. De modo que el que no arrisca no prisca. *Pocarropa*. Tambè si la tronada esclata en pedra, pobres terràts de vidre. *Charpeta*. Tota la resulta del mal pot vindre à ser un pago de *ducientos*. *Parranda*. *Pesos*, ò què? *Charpeta*. Galtades à la esquena. *Parranda*. Bomba! *Pocarropa*. Eixe es el *causo de honore* dels gavachets. *Chirabolics*. Eixe es el sou de la encomienda que li señalaren à Temporal en lo sello estampàt. *Temporal*. Pues atengau, atengau. *Tots*. Diques, digues, que èsta es mà de tabaco. *Temporal*. Yo me obliguì à mantindre à cost y costes à una ninfa de *quince* à *veinte*, la veritat. Y com ella volia anar y vestir à *toda moda*, y yo no tenia mes rentes que les mans franques, era precis valdren delles pera mantindreli el rumbo de la caramba, tirana, arrastra majos, despeñadero, polanesa, medallón, bufanda, tabarquina, sortù, camison, sobre-puesto ó zona torrida:- *Chirabolics*. Què bè à ser això de zona torrida? *Temporal*. Hòme, aquell cerco ò cerca que porten sobre guarda-peus y sagalejos per la part de fora. *Parranda*. *Ellas te daràn el pago*. *Charpeta*. La perdició nostra son tots eixos embelecós. *Bufalampolla*. Majaeros, en un choc de mans ben fet cada semana sobra pera mantindre eixes niñeries. *Temporal*. Sagràt, asó es home, y no vosatros, aforragaytes, que sempre os chiteu afosques. *Parranda*. Y de què ta profità à tù seguir eixe rumbo? *Temporal*. De pedrem, pues magarraren en lo frau, y ho paguì tot de una en los nobles *Arsenales de la Real Cartagena*. *Tots*. Bien! *Temporal*. Per ultim, yo cumplí com un home, y men torní en mallicencia à veure els meus amigachos, hasta que nos toque la tanda atra vegada *por vagos y mal entretenidos*. *Bufalampolla*. Eixe terme de *vagos* no me encaixa. Pues què nosatros deixèm les nostres dependencies? ell tot es estàr empleats. Yo per això deixarè de seguir el meu rumbo. *Chirabolics*. Tambè si te se tiren damunt:- *Bufalampolla*. Hee! això es bo pera sugetos com Parranda, Pocarropa, y atres de eixe jaèz, pero à homens del meu caracter:- *Parranda*. Baladronada. *Pocarropa*. Te rahó el so Bufalampolla; perque à homens com ell, que tenen el caracter estampàt docentes ò trecentos voltes sobre els lloms, no comprenen estes *leves* coses, sí sols aquelles en que se encontra la chent de pipa y bolsa, que es menester eixecutarlos pera cumplir en la Parroquia. *Temporal*. No, amigo, tot meñs això. *Bufalampolla*. Y per ultim, el que paga per Chusticia, paga bè. *Charpeta*. Sí, pues burleuse, burleuse, que algun dia:- *Chirabolics*. Homens, ben miràt, ell està ben fet el perseguirnos; y eada añ havia de haver un espolsonèt destos: ya por limpieza de

de la República , com també per benefici nostre , pues entones tot hom miraria com se governava , y achustaria sa concencia ; lo que ara tot es llibertat y perdició. Y si no , digaume en tota formalitat : nosatros , y atres tals , quin paper fem en lo teatro ? Ni paguem casa , ni cequiache , ni enfarolada. De ser Elets de Parroquia , Colectors ni Depositaris estèm esents *por razon de estado*. Als portals no paguem tribut. Bè que els fraus nostres (com son eixarop de raim , y ayguarròs de moscatell) son francs de alcavala , perque cada hu els entra en son propi cuiro. En lo que toca al compliment de nostres obligacions no sen parle , perque en los empleos de bolos y virles , cartes de matute , trucos y peixqueres no es fà un minut de falta. En los ratos vacants se tiren quatre bombetes per les cases privades ; y en una conversació honrada , com ara digàm , se fà un poc de fum de cigarro. Asò se enten , cavallers , quant està el *Cielo raso* , que en vindre la tronada de temporal (estamos ?) entones conills amagar. De tots estos punts ben reflexionats se trau per conseqüencia ser nosatros la llangosta de la terra , y escàndalo del poble : con que així es verdader dir , que estariem el sis també en un presidi , com un Sant en un altar. *Bufalampolla. Como se pide*. Amigo Chirabolics , has parlàt com un Cicerò. Tot això posàt en un memorial de pergamí , recomanació segura pera anar à Cartago. *Charpeta*. Be parla Chirabolics , pero sobre tot Bufalampolla es el gall de la escola. *Bufalampolla. Ya està dicho. Parranda*. La veritat , Bufalampolla , à qui has amaytinàt eixa capeta ? home , asi tots som uns , y entre amics no cal toballes. *Bufalampolla*. Tan facilment ; pues el seu amo fon tan home de bè , que al dirli : baratèm de capa , ò te la lleve , la deixà caure , y pegà à fuchir.

Eixecutau , y amaneix tot fet trosos.

Pocarropa. Mireu , mireu que uniforme de maestranza que ha estrenat el compare Bufalampolla. *Temporal*. Qui la tè la trau. *Bufalampolla*. Yo em pinte à soles. Vosatros , pobres fachendes , no teniu mes ànima que pera beure un got de vi en casa peluca ; despues eixiu de allí contant el pà y la cansarrarra , borraquets à mich vi , y aneu fent por en navaixetes , embrutantse les mans en mocadoret per la peixcateria , y en rellonchets per laltar de Sen Vicent. De ahí resulta que os aborrix la chent , provoquieu la Chusticia y en molta rahò , y despues ho paguem tots sense distinció de persones. *Parranda*. Si , que la tehua persona es de primera clase. *Bufalampolla*. A lo meñs no done mal exemple , y quant bè el cas se fer accions de homens. *Charpeta*. Sobre tot , yo me sabut plantar à un tras cantò , y al primer *alma de gerga* que ha eixit , llevarli el sombrero , y pegar à fuchir.

chir. *Tots.* Ha valiente! *Bufalampolla.* Catahi perque sempre porteu el palis de la gayta. *Temporal.* Pues macho, què se exposa per dos pesetes à que li corden el chupetì per darrere? *Bufalampolla.* Mira com afronteu les parenteles, y al ultim os semporta el diable sense haver eixit de bolquers. *Chirabolies.* Aixì com aixì estic reparant que no gasteu mes que brosa, y que en quant hau charràt no sa oit una acciò memorable. *Charpeta.* Què tù tantes ne has fet? *Chirabolies.* Sols una mehua atropella totes les vostres. *Temporal.* Pues, chic, conta un casèt de vanderilla. *Tots.* Vacha vacha de broma. *Chirabolies.* Aten-gau: Pocs diners poca salut; con que yo em fiu conte ixcàm à plasa, y vinga lo que vinga. Chustament pegui de pits en un Serril de la Ribera que acabava de vendre la seda, y portava en plata la municìo embolicada en una coixinereta, y dins lo pit. Li trabì conversaciò, y me el emportì à una casa que fan casulles en front la Porteria de la Compañia, y li dic al Sastre: Señor Mestre traga vostè una Casulla de fansasia, que se la ha de provar asi el Amic, perque es pera el Retor del seu Poble. Y vostè, li digui al Pàparo, que estava en la boca ober-ta, la entregará en mans propies del Señor Retor, chuntament en una esqueleta; y discurreixc que sen recordará vostè de la di-lichencia, perque aquell Señor es amic, y sabrà agrahiro. Ell plantat en mich com un siriot no mes se sonria, y à tot dia: *bien està, bien està.* Comenzà el Sastre à probarli Casulles, y mes Casulles, pero à mi ninguna men agradava pera el intent; con que li dic: So Mestre vaixen vostè una de dalt, mes que siga de tesu, que asi estic yo. Pùchasen el Sastre, y el Cor-foll se quedà fet un bulto en sa Casulla posada; y com anava en sarahuellets blancs, espardeña de ramalèt, cames crues, y els cabells tots estufarrats, fea una rarisima figura. Yo comen-se à ferli pegar boltetes, tirantli tironets per davant y per dar-rere à la Casulla, que com portava el bolsó en lo si, no li asen-tava, y li dic: home, quin bulto es este? Y ell respòn rient-se: capte greu, no veu que son els diners de la Seda que he venut? Cuerpo de crispo! traga això de ahì, bon home, y dei-xeu damunt lo taulell. Còm li havien de parar bè les Casulles! Trau ell luego sa coixinereta, dèixala damunt lo taulell, y yo li dic: vaya, pegue vostè ara cap amunt uns quants pasets, y vorèm. Ell dona la bolta amunt, y yo afianse el bolsó, y la done avall portes à fora. Al mateix temps que baixava el Sastre, chi-ras el Llaurò, y no em veu à mi, ni à la coixinera: Poder de *Dios!* arranca à correr en Casulla y tot à buscarme. El Sastre, que no em troba à mi, y veu marchar al de la Casu-lla, pègali darrere com un rellam cridant: compare, solte la

Ca-

Casulla. El Corfoll bramava : als lladres , que man furtat els diners de la Seda. Yo corria , y cridava : tinguen à eixe , que està loco. Ell dia : so lladre soltem la coixinera. El Sastre : so vinagre solte la Casulla. Y yo sempre : tinguen à eixe , que està loco. De modo que tots corrent y cridant alborotàrem el barri , y per entre mich de la chent amotinada tingui fortuna de escabullirme , sense desamparar nunca el gat de entre sarpes ; y luego que em viu en lo meu cortijo , conti en la coixinereta... he , *no fue cosa* , docentes lliures. *Tots*. Bien parao ! *Charpeta*. Brava anguila maresa ! *Chirabolies*. Tal qual , tal qual. *Bu-falampolla*. Eixes son peixqueres , y no mocadorets , ni sombreros , pobres monos. *Temporal*. Amigo , et pintes. *Perranda*. Ara dic , que yo soc una bestia. *Charpeta*. Vaya así ya cau terra. *Pocarropa*. Y à on ha de anar tant de Contravandiste ? *Chirabolies*. No alses la veu. *Pocarropa*. Yo dic la veritat. *Chirabolies*. Pues si taganchen digues la veritat , y voràs que festa et faràn. *Pocarropa*. Ya *todo el mundo es país*. *Bu-falampolla*. Ya se bè , pera la falta que tû fas. *Perranda*. Si , chic , que à tû te encontrarán meñs en la Real Contauria. *Temporal*. Ea , à retiro. *Charpeta*. Orsa. Cada hu à les sehues , y sempre de callosa. *Tots*. Pues ahur , à veure vindre.

F I.

CON LICENCIA EN MADRID.

En Valencia : En la Imprenta de Joseph Estevan y Cervera , Plaza del Horno de San Andrés.

Bonaire, 58-dgf